

Thực trạng văn hóa nhà trường trung học phổ thông trong bối cảnh đổi mới giáo dục: Nghiên cứu trường hợp tỉnh Nghệ An

Phan Trọng Đông¹, Vương Hồng Hạnh*²

¹ Email: dongpt@nghean.edu.vn
Trường Trung học phổ thông Diễn Châu 3
Xã Diễn Xuân, huyện Diễn Châu, tỉnh Nghệ An,
Việt Nam

* Tác giả liên hệ

² Email: hanhvh@vnies.edu.vn
Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam
101 Trần Hưng Đạo, Hoàn Kiếm,
Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: Văn hóa nhà trường đóng vai trò quan trọng việc phát triển bền vững của các nhà trường, đặc biệt là trong bối cảnh hội nhập quốc tế và đổi mới giáo dục như hiện nay. Với cấp Trung học phổ thông nói riêng, phát triển văn hóa nhà trường là một trong những nhiệm vụ quan trọng để từ đó nâng cao chất lượng giáo dục nhà trường. Nghiên cứu này nhằm mục đích tìm hiểu thực trạng văn hóa nhà trường cấp Trung học phổ thông của tỉnh Nghệ An. Nghiên cứu sử dụng kết hợp cả phương pháp nghiên cứu định lượng và định tính. Thông tin được thu thập thông qua phiếu hỏi và phỏng vấn sâu đối với 2.085 cán bộ quản lý, giáo viên, học sinh và phụ huynh học sinh. Kết quả nghiên cứu cho thấy, bên cạnh những mặt tích cực, văn hóa nhà trường trung học phổ thông của tỉnh Nghệ An vẫn còn một số hạn chế nhất định.

TỪ KHÓA: Văn hóa nhà trường, giá trị văn hóa, trung học phổ thông, đổi mới giáo dục.

→ Nhận bài 15/3/2022 → Nhận bài đã chỉnh sửa 08/4/2022 → Duyệt đăng 15/8/2022.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12210812>

1. Đặt vấn đề

Văn hóa luôn giữ vai trò quan trọng đối với một quốc gia, tổ chức hay cá nhân. Đối với các nhà trường, văn hóa nhà trường có ảnh hưởng rất lớn đến việc thay đổi và phát triển nhà trường, đặc biệt là trong bối cảnh hội nhập quốc tế và đổi mới giáo dục như hiện nay. Văn hóa nhà trường và xây dựng, phát triển văn hóa nhà trường đã được các tác giả trên thế giới nghiên cứu khá sâu theo các khía cạnh như: cấu trúc, vai trò, biểu hiện, các bước xây dựng và biện pháp xây dựng văn hóa nhà trường, các yếu tố ảnh hưởng đến văn hóa nhà trường... [1], [2], [3]. Ở Việt Nam, vấn đề này cũng được quan tâm nghiên cứu [4], [5], [6]. Bộ Giáo dục và Đào tạo đã ban hành các văn bản về việc đẩy mạnh xây dựng môi trường văn hóa học đường [7] cũng như ban hành kế hoạch thực hiện Đề án “Xây dựng văn hóa ứng xử trong trường học giai đoạn 2018 - 2025” [8]. Có thể thấy, quá trình hội nhập quốc tế sâu rộng trong những năm gần đây đã đem lại nhiều tác động to lớn đến đời sống kinh tế, xã hội, trong đó cũng phân nào tác động tiêu cực đến các hoạt động giáo dục và đào tạo của các nhà trường. Các biểu hiện như: chất lượng giáo dục còn hạn chế; cơ sở vật chất của nhiều nhà trường còn nghèo nàn, lạc hậu; đạo đức của một bộ phận cán bộ quản lý, giáo viên và học sinh xuống cấp... phân nào thể hiện những bất cập của văn hóa nhà trường. Thực trạng này cũng được chỉ ra ở tỉnh Nghệ An trong Hội thảo quốc gia “Xây dựng môi trường văn hóa học đường góp phần

nâng cao chất lượng giáo dục trên địa bàn tỉnh Nghệ An” ngày 17 tháng 10 năm 2018 của Công đoàn ngành Giáo dục Nghệ An phối hợp với Công đoàn Trường Đại học Vinh tổ chức. Theo đó, đang có sự suy giảm về đạo đức trong học sinh phổ thông theo thời gian, cấp học và nhận thức của giáo viên về vấn đề học đường cũng chưa được đầy đủ... Đó là những cơ sở để nghiên cứu đi sâu tìm hiểu thực trạng văn hóa nhà trường cấp Trung học phổ thông của tỉnh Nghệ An.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu: Nghiên cứu sử dụng kết hợp cả phương pháp nghiên cứu định lượng và nghiên cứu định tính.

Công cụ nghiên cứu: Nghiên cứu định lượng được thực hiện thông qua phiếu hỏi và nghiên cứu định tính được thực hiện thông qua phỏng vấn sâu.

Mẫu nghiên cứu: Nghiên cứu thực hiện khảo sát bốn nhóm đối tượng gồm cán bộ quản lý, giáo viên, học sinh và phụ huynh học sinh của một số trường trung học phổ thông trên địa bàn tỉnh Nghệ An. Tổng số khách thể tham gia khảo sát là 2.085 người, trong đó điều tra bằng bảng hỏi 1.761 người gồm cán bộ quản lý, giáo viên, và học sinh của 15 trường và phỏng vấn sâu 324 người gồm cán bộ quản lý, giáo viên, và phụ huynh học sinh.

Quy ước thang đo: Bảng hỏi sử dụng thang đo Likert 5, trong đó khoảng ý nghĩa các mức để đánh giá được

thống nhất như sau: 1,0 - 1,80: Chưa biết/Hoàn toàn không quan trọng/Không phù hợp/Không thực hiện; 1.81 - 2.60: Biết nhưng không rõ/Không quan trọng/Phù hợp một phần/Thực hiện ít; 2.61 - 3.40: Biết/Bình thường/Phù hợp/Thực hiện/; 3,41 - 4,20: Biết rõ/Quan trọng/Khá phù hợp/Thực hiện tốt; 4,21 - 5,00: Biết rất rõ/Rất quan trọng/Rất phù hợp/Thực hiện rất tốt.

2.2. Kết quả nghiên cứu

2.2.1. Nhận thức về văn hóa nhà trường và tầm quan trọng của văn hóa nhà trường

Các giá trị văn hóa nhà trường mới được nhận biết ở mức độ tương đối với điểm trung bình dao động trong khoảng 2.27 - 3.22. Có sự đánh giá khá tương đồng giữa cán bộ quản lí, giáo viên và học sinh ở hầu hết các nội dung, trừ hai nội dung “Phong cách làm việc” và “Phong cách lãnh đạo” được cán bộ quản lí và giáo viên đánh giá ở mức độ thấp nhất với điểm trung bình tương ứng là 1.22 và 1.24, trong khi học sinh đánh giá với điểm trung bình tương ứng là 2.45 và 2.32.

Về tầm quan trọng của phát triển văn hóa nhà trường, 73.5% đối tượng khảo sát cho rằng, phát triển văn hóa nhà trường có vai trò rất quan trọng và 21% cho là quan trọng. Chỉ có 1.53% cán bộ quản lí, giáo viên và 4.68% học sinh đánh giá có vai trò bình thường và 0.96% cán bộ quản lí, giáo viên và học sinh đánh giá không quan trọng.

2.2.2. Mức độ biểu hiện các giá trị vật chất của văn hóa nhà trường

a. Về logo, biểu tượng của nhà trường

Logo, biểu tượng của nhà trường được đánh giá trên 3 khía cạnh là: tính hợp lí, tính thẩm mỹ và phản ánh tâm nhìn và sứ mệnh của nhà trường. Kết quả cho thấy, các khía cạnh được đánh giá là phù hợp ở mức độ tương đối (điểm trung bình từ 2.73 đến 3.00). Trong đó, đối với cán bộ quản lí và giáo viên, logo biểu tượng phản ánh tâm nhìn sứ mệnh của nhà trường được đánh giá ở mức độ biểu hiện cao nhất (Điểm trung bình = 3.02), còn đối với học sinh, tính hợp lí của logo, biểu tượng được đánh giá ở mức độ biểu hiện cao nhất (Điểm trung bình = 3.0). Có sự chênh lệch về quan điểm giữa cán bộ quản lí, giáo viên, và học sinh về mức độ biểu hiện nhận biết về logo, biểu tượng của nhà trường ở cả 3 khía cạnh đánh giá. Cụ thể, về tâm nhìn và sứ mệnh, 5.98% học sinh cho rằng, logo là biểu tượng không phản ánh tâm nhìn và sứ mệnh của nhà trường nhưng tỉ lệ này ở cán bộ quản lí và giáo viên chỉ là 0.96% (Điểm trung bình của cán bộ quản lí, giáo viên = 3.02, xếp thứ 1; điểm trung bình của học sinh = 2.73, xếp thứ 6); về tính hợp lí và thẩm mỹ, 58.7% cán bộ quản lí, giáo viên và 47.1% học sinh đánh giá ở mức độ phù hợp hoặc khá phù hợp (Điểm trung bình của cán bộ quản lí, giáo viên =

2.93, giáo viên và của học sinh = 3.0); tương tự về tính thẩm mỹ, 64.4% cán bộ quản lí, giáo viên và 53.36% học sinh đánh giá ở mức độ phù hợp hoặc khá phù hợp (điểm trung bình của cán bộ quản lí, giáo viên = 2.87 và của học sinh = 2.74).

b. Về khẩu hiệu, phương châm làm việc của nhà trường

Khẩu hiệu, phương châm làm việc được đánh giá trên 5 khía cạnh là tính dễ hiểu, dễ nhớ, có tính thuyết phục; phản ánh được phương châm làm việc của nhà trường; mang tính triết lí giáo dục vì con người; phù hợp với quan điểm của Đảng và Nhà nước; phù hợp với truyền thống văn hóa của dân tộc, địa phương. Theo đó, có 90-95% cán bộ quản lí, giáo viên và học sinh đánh giá 4/5 khía cạnh (trừ khẩu hiệu, phương châm phản ánh được phương châm làm việc của nhà trường) có mức độ biểu hiện tương đối phù hợp (điểm trung bình từ 2.81 đến 3.10); thậm chí, có tới 42.25% học sinh đánh giá khẩu hiệu phương châm làm việc rất phù hợp với quan điểm của Đảng và Nhà nước (Điểm trung bình = 3.10), 35.76% cán bộ quản lí, giáo viên đánh giá khẩu hiệu, phương châm của nhà trường phù hợp với truyền thống văn hóa của dân tộc, địa phương ở mức độ rất phù hợp (Điểm trung bình = 2.96). Tuy nhiên, có 11.95% học sinh đánh giá khẩu hiệu phương châm làm việc của nhà trường ở mức độ không phù hợp hoặc chỉ phù hợp một phần; 8.80% cán bộ quản lí, giáo viên đánh giá tính dễ hiểu, dễ nhớ, có tính thuyết phục chỉ ở mức không phù hợp hoặc phù hợp một phần.

c. Về kiến trúc của nhà trường

Ba khía cạnh biểu hiện của kiến trúc có mức độ biểu hiện phù hợp gồm: Kiến trúc đẹp, hợp lí; Các phòng học, phòng đa năng bài trí thuận tiện, hợp lí; Các phòng học, phòng đa năng được trang bị cơ sở vật chất hiện đại (Điểm trung bình lần lượt là 2.71; 2.7; và 2.72). Đây cũng là ba khía cạnh được cán bộ quản lí, giáo viên các nhà trường đánh giá là có mức độ biểu hiện nhận biết cao hơn đối với các khía cạnh khác. Bốn khía cạnh còn lại có mức độ biểu hiện nhận biết không phù hợp gồm Kiến trúc vừa cổ kính, vừa hiện đại; Kiến trúc hiện đại; Kiến trúc cổ kính; Không theo lối kiến trúc nào (điểm trung bình dao động trong khoảng 2.06 - 2.46).

d. Về không gian, cảnh quan

Không gian, cảnh quan của nhà trường được các đối tượng khảo sát đánh giá có mức độ biểu hiện nhận biết tương đối phù hợp với điểm trung bình của các tiêu chí dao động trong khoảng 2.74 - 3.06. Với học sinh, “Không gian, cảnh quan nhiều cây xanh, bóng mát” có mức độ biểu hiện nhận biết phù hợp nhất (Điểm trung bình = 3.06, xếp thứ 1); tiếp theo là tiêu chí “Học sinh và giáo viên luôn thấy an toàn khi ở trường” (Điểm trung bình = 3.02, xếp thứ 2). Với cán bộ quản lí và giáo viên, các tiêu chí tương ứng là: “Cách bài trí, sắp

xếp lớp học và cảnh quan xung quanh” và “Học sinh và giáo viên và luôn thấy an toàn khi ở trường” (Điểm trung bình = 3.02 và 2.98). Ngược lại, với cán bộ quản lí và giáo viên, khía cạnh “*Diện tích không gian đảm bảo đúng quy định số lượng học sinh*” có mức độ biểu hiện nhận biết thấp nhất (điểm trung bình = 2.75, xếp thứ 12); và với học sinh đó là khía cạnh “*Tính thẩm mỹ của không gian, cảnh quan trường lớp*” (điểm trung bình = 2.77).

Kết quả phỏng vấn sâu cho thấy, đa số phụ huynh học sinh cho rằng, kiến trúc và không gian hiện nay của các trường đã được đầu tư, nâng cấp có sửa chữa, khang trang hơn và đảm bảo điều kiện học tập của con em mình. Tuy nhiên, cũng có một số ý kiến cho rằng, các trường cần đầu tư hơn nữa trồng cây xanh để không gian tươi mới hơn và vẫn cần tu sửa để phù hợp với điều kiện học chuẩn hiện đại trong thời kì chuyển đổi số.

e. Về trang phục của nhà trường

Về trang phục của giáo viên, có sự tương đồng giữa đánh giá của cán bộ quản lí, giáo viên và học sinh đối với hai tiêu chí là: “*Giáo viên ăn mặc lịch sự, đẹp, thể hiện tính thẩm mỹ văn hóa cao*” và “*Giáo viên ăn mặc nghiêm túc*”. Mức độ biểu hiện nhận biết của hai khía cạnh này được hơn 90% cán bộ quản lí, giáo viên và học sinh đánh giá là phù hợp ở mức độ bình thường, với điểm trung bình từ 2.91-3.20. Đối với tiêu chí còn lại, có tới 69.8% cán bộ quản lí, giáo viên và 31.7% học sinh cho rằng: “*Một bộ phận giáo viên ăn mặc chưa đẹp, chưa lịch sự*”.

Về đồng phục của học sinh, có sự khác biệt giữa đánh giá giữa cán bộ quản lí, giáo viên và học sinh. 2/3 số cán bộ quản lí và giáo viên đánh giá đồng phục của học sinh đơn giản, chưa đẹp và chất lượng chưa được tốt (tương ứng điểm trung bình = 2.15 và 2.11), trong khi chỉ 42% học sinh có đánh giá như vậy (Điểm trung bình = 1.55 và 1.45). Về tính lịch sự, trang nhã của đồng phục, có 94.5% cán bộ quản lí, giáo viên và 91.4% học sinh cho rằng đồng phục học sinh lịch sự trang nhã (Điểm trung bình của cán bộ quản lí, giáo viên là 2.87 và của học sinh là 3.08).

2.2.3. Thực trạng mức độ biểu hiện các giá trị tinh thần của văn hóa nhà trường

a. Về mục tiêu, tầm nhìn của nhà trường

Nhìn chung, các nội dung của tầm nhìn và mục tiêu của nhà trường được cán bộ quản lí, giáo viên đánh giá phù hợp ở mức độ trung bình (điểm trung bình từ 2.53-3.2). Trong đó, nội dung “*Phát triển trường thành trường chất lượng cao*” được đánh giá có mức độ biểu hiện nhận biết phù hợp nhất (Điểm trung bình = 3.2, xếp thứ 1), với 49.1% cán bộ quản lí và giáo viên đánh giá là rất phù hợp. 65-68% cán bộ quản lí, giáo viên đánh giá các nội dung: “*Phát triển thành trường chất*

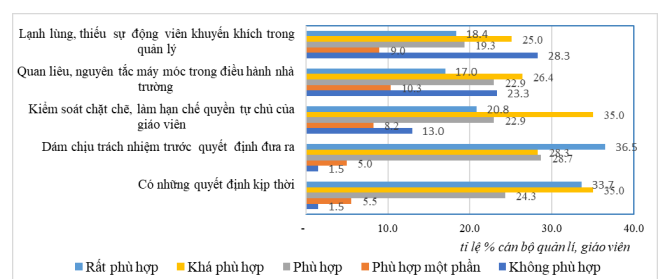
lượng cao”, “*Tầm nhìn, mục tiêu của nhà trường thể hiện rõ tương lai gần*” và “*Tầm nhìn, mục tiêu của nhà trường thành một ngôi trường lí tưởng*” ở mức độ biểu hiện nhận biết từ phù hợp tới rất phù hợp (Điểm trung bình = 2.98; 2.85; và 2.84). Nội dung được đánh giá ít phù hợp nhất là “*Tầm nhìn, mục tiêu của nhà trường chưa thể hiện rõ cái cần đạt được trong tương lai gần*” (Điểm trung bình = 2.53) với 82,8% cán bộ quản lí và giáo viên đánh giá như vậy. Đây cũng là điểm cần lưu ý và cải thiện khi phát triển văn hóa nhà trường trung học phổ thông.

b. Về hệ giá trị của nhà trường

Mức độ biểu hiện về hệ giá trị của nhà trường được đánh giá trên bảy nội dung: Sự tôn trọng; Sự trung thực; Sự lắng nghe, khách quan, công bằng; Tính kỉ luật; Tính trách nhiệm; Tinh thần hợp tác và Lòng nhân ái. Nhìn chung, hệ giá trị của các trường được đánh giá là khá phù hợp. Có sự đồng thuận tuyệt đối giữa cán bộ quản lí, giáo viên và học sinh ở tất cả các nội dung đánh giá. 91-97% cán bộ quản lí, giáo viên và học sinh đánh giá tất cả các nội dung từ phù hợp tới rất phù hợp, với điểm trung bình từ 2.93-3.25; trong đó, “*Lòng nhân ái*” có mức độ biểu hiện nhận biết phù hợp nhất với 56.14% học sinh đánh giá ở mức độ rất phù hợp và điểm trung bình = 3.25.

c. Về phong cách lãnh đạo của nhà trường

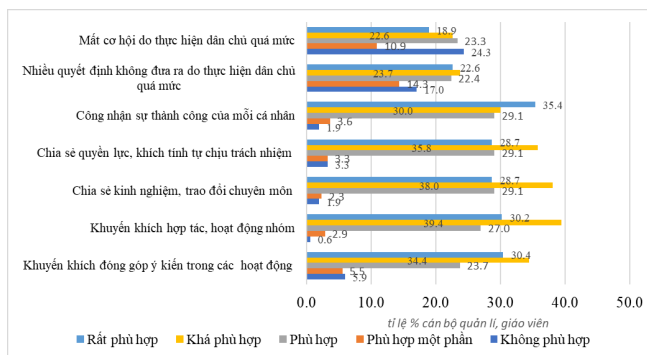
Kết quả đánh giá về khía cạnh phong cách quyết đoán (xem Biểu đồ 1) cho thấy: lãnh đạo “*Có những quyết định kịp thời*” và “*Dám chịu trách nhiệm trước quyết định được đưa ra*” là hai nội dung được đánh giá có mức độ biểu hiện nhận biết phù hợp nhất, với 55-65% cán bộ quản lí, giáo viên đánh giá ở mức độ từ phù hợp tới rất phù hợp và điểm trung bình từ 2.93-2.94. Ngược lại, phong cách “*Lạnh lùng, thiếu sự động viên khuyến khích trong quản lí*” và “*Quan liêu, nguyên tắc máy móc trong điều hành nhà trường*” được đánh giá có mức độ biểu hiện nhận biết ít phù hợp nhất, tương ứng với điểm trung bình là 1.96 và 2.03 (33.7% và 37.3% cán bộ quản lí, giáo viên đánh giá hai phong cách tương ứng không phù hợp hoặc chỉ phù hợp một phần).

Biểu đồ 1: Mức độ biểu hiện của phong cách quyết đoán của lãnh đạo nhà trường

Phong cách lãnh đạo dân chủ được đánh giá là khá

phù hợp (gồm: “Chia sẻ kinh nghiệm và trao đổi chuyên môn”, “Chia sẻ quyền lực, khuyến khích tính tự chịu trách nhiệm”, “Công nhận sự thành công của mỗi cá nhân”, “Nhiều quyết định cuối cùng không được đưa ra do thực hiện dân chủ” và “Khuyến khích mọi người đóng góp ý kiến trong các hoạt động”) (Điểm trung bình từ 2.78-2.96) (xem Biểu đồ 2). Về tổng thể, phong cách “Khuyến khích hợp tác, hoạt động nhóm” được đánh giá có mức độ phù hợp nhất lớn nhất (Điểm trung bình = 2.96 và 69.6% cán bộ quản lý, giáo viên đánh giá mức độ biểu hiện từ khá phù hợp tới rất phù hợp), trong khi đó khía cạnh “Mất cơ hội do dân chủ quá mức” có mức độ biểu hiện ít phù hợp nhất (Điểm trung bình = 2.01 và 35,2% cán bộ quản lý, giáo viên đánh giá có mức độ biểu hiện không phù hợp hoặc chỉ phù hợp một phần).

Biểu đồ 2: Mức độ biểu hiện của phong cách dân chủ của lãnh đạo nhà trường

Như vậy, khi phát triển văn hóa nhà trường trung học phổ thông tỉnh Nghệ An cần lưu ý tới việc cải thiện một số khía cạnh trong phong cách lãnh đạo như ‘lạnh lùng, thiếu sự động viên khuyến khích trong quản lý, khuyến khích mọi người đóng góp ý kiến trong các hoạt động’ của nhà trường cũng như xem xét mức độ dân chủ phù hợp tại các nhà trường.

d. Về phong cách làm việc nhà trường

Thái độ đối với việc thực thi nhiệm vụ của nhà trường được đánh giá ở mức độ biểu hiện khá tốt ở các khía cạnh, với điểm trung bình từ 2.99-3.06. Trong đó, tiêu chí “Luôn hoàn thành có hiệu quả các nhiệm vụ được giao” và “Tận tụy với các nhiệm vụ được giao” được đánh giá có mức độ biểu hiện tốt nhất với 75-77% cán bộ quản lý, giáo viên đánh giá mức độ thực hiện từ khá tốt tới rất tốt (Điểm trung bình = 3.06). Khía cạnh “Tích cực thực hiện các nhiệm vụ” được đánh giá có mức độ biểu hiện thấp nhất (Điểm trung bình = 2.99).

Tương tự, thái độ đối với cái mới và sự thay đổi của nhà trường cũng được đánh giá có mức độ biểu hiện tương đối tốt. 73-77% cán bộ quản lý, giáo viên đánh giá các khía cạnh có mức độ biểu hiện từ khá tốt tới rất tốt, với điểm trung bình từ 2.97-3.08. Trong đó, khía cạnh “Cổ vũ cái mới trong giảng dạy và giáo dục học

sinh, trong tổ chức công việc” có mức độ thực hiện tốt nhất (điểm trung bình = 3.08; 35.76% cán bộ quản lý và giáo viên đánh giá thực hiện rất tốt; 41.7% đánh giá thực hiện tốt). Khía cạnh bị đánh giá hạn chế nhất là “Hăng hái cùng đồng nghiệp thực hiện ý tưởng mới” (Điểm trung bình = 2.97); tuy nhiên, cũng chỉ có 5.5% cán bộ quản lý và giáo viên đánh giá tiêu chí này không được thực hiện hoặc chỉ thực hiện một phần.

Tính chuyên nghiệp trong thực thi công việc cũng bị đánh giá ở mức hạn chế. Trong đó, “Làm việc theo thời gian” có mức độ biểu hiện hạn chế nhất (Điểm trung bình = 1.98, xếp thứ 4), tiếp theo là “Làm việc tùy tiện, không theo quy định, chuẩn mực” (Điểm trung bình = 2.06, xếp thứ 3). Có tới 16.8% cán bộ quản lý, giáo viên đánh giá các nhà trường làm việc không tuân thủ hoặc chỉ tuân thủ một phần quy định, chuẩn mực nhà trường đã lựa chọn và 10% cán bộ quản lý, giáo viên cho rằng, các nhà trường làm việc không hiệu quả, không nhanh chóng.

Thủ tục giải quyết công việc của các nhà trường cũng bị đánh giá ở mức độ hạn chế ở tất cả các khía cạnh, với điểm trung bình dao động từ 1.92-2.85. Trong đó, việc thực hiện “Quy trình giải quyết các vấn đề của nhà trường chưa hiệu quả” có mức độ biểu hiện thấp nhất (Điểm trung bình = 1.92), tiếp theo đó là “Thủ tục hành chính rườm rà, phức tạp” (điểm trung bình = 2.01). Ngược lại, khía cạnh “Các vấn đề được giải quyết linh hoạt, dựa trên các quy định, nguyên tắc làm việc chung của nhà trường” được đánh giá là thực hiện tốt nhất (Điểm trung bình = 2.89) và “Thủ tục giải quyết vấn đề đơn giản, rõ ràng” xếp thứ 2 (Điểm trung bình = 2.88).

e. Về hành vi ứng xử của cán bộ quản lý, giáo viên, cán bộ phục vụ, và học sinh

Hành vi ứng xử của cán bộ quản lý được đánh giá có mức độ biểu hiện tương đối phù hợp, trong đó “Cán bộ quản lý giao tiếp với cá nhân, tổ chức bên ngoài lịch sự, tôn trọng, hợp tác hài hòa” được đánh giá tốt nhất (điểm trung bình = 3.14), “Cán bộ quản lý giao tiếp với học sinh quan tâm, thân thiện” có mức độ biểu hiện xếp thứ hai (điểm trung bình = 3.12) và chỉ có 0.57% đối tượng khảo sát đánh giá cán bộ quản lý chưa quan tâm thân thiện với học sinh hoặc chỉ quan tâm thân thiện một phần, và “Cán bộ quản lý giao tiếp với giáo viên, nhân viên tôn trọng, đúng mực” bị đánh giá hạn chế nhất (Điểm trung bình = 3.08). Với giáo viên và cán bộ phục vụ, hành vi của họ được đánh giá ở mức độ phù hợp, đúng mực, tôn trọng những người xung quanh. Trong đó, giao tiếp của giáo viên, cán bộ phục vụ với học sinh quan tâm, thân thiện, vui vẻ, hòa đồng, vị tha, công bằng được đánh giá tốt nhất (Điểm trung bình = 3.17, xếp thứ 1), tiếp đến là việc giao tiếp của giáo viên, cán bộ nhân viên với cá nhân, tổ chức bên ngoài lịch sự, tôn trọng, hợp tác vui vẻ, hiệu quả và

giao tiếp với lãnh đạo tôn trọng, đúng mực (Điểm trung bình = 3.15, xếp thứ 2) và việc giao tiếp của giáo viên, cán bộ nhân viên với giáo viên, cán bộ nhân viên tôn trọng, chia sẻ, quan tâm giúp đỡ lẫn nhau (Điểm trung bình = 3.14, xếp thứ 3). Với học sinh, ứng xử của họ được đánh giá ở mức tương đối tốt. Trong đó, giao tiếp của học sinh đối với bạn học thân thiện, hòa đồng, biết giúp đỡ nhau có mức độ biểu hiện tốt nhất (Điểm trung bình = 3.10), tiếp theo đó là giao tiếp của học sinh đối với cán bộ quản lý, giáo viên và cán bộ nhân viên trong trường được đánh giá ở mức độ biểu hiện tốt thứ hai (Điểm trung bình = 3.09). Ngoài ra, đối với cá nhân bên ngoài, học sinh tương đối tôn trọng lễ phép, đúng mực (Điểm trung bình = 3.04, xếp thứ 3).

Kết quả phỏng vấn sâu cũng cho thấy, nhiều phụ huynh học sinh khá hài lòng về ứng xử của các thầy cô và nhà trường, chẳng hạn như: *“Theo tôi, cách làm việc, ứng xử giao tiếp của các thầy cô giáo ở Trung học phổ thông HHT khiến tôi rất hài lòng. Thầy cô tận tâm, nhiệt tình, hết lòng giúp đỡ học sinh; có sự gắn kết giữa cha mẹ học sinh và nhà trường”* hay *“Cách ứng xử của thầy cô giáo rất đúng mực, phù hợp; luôn tôn trọng và lắng nghe ý kiến của học sinh; xử lý công bằng khi có vấn đề xảy ra giữa các học sinh”*. Tuy nhiên, cũng có ý kiến cho rằng: *“Thầy cô giáo trong một số tình huống cần phải nghiêm khắc hơn với học sinh và áp dụng hình thức phạt thỏa đáng khi học sinh mắc lỗi hoặc vi phạm lỗi”*.

g. Về phương pháp truyền thông của nhà trường

Việc chia sẻ thông tin tại các nhà trường được thực hiện thông qua sáu hình thức bao gồm: chia sẻ hoạt động giảng dạy, giáo dục lên các phương tiện thông tin, công giao tiếp điện tử, website của trường; cán bộ quản lý chia sẻ mọi thông tin của nhà trường đến giáo viên, cán bộ quản lý và học sinh; cán bộ quản lý chia sẻ các thông tin cần thiết đến các đối tượng liên quan trong hoạt động của nhà trường; giáo viên có quyền truy cập vào các trang thông tin của nhà trường và sử dụng các dữ liệu cần thiết, cũng như quảng bá nhà trường; học sinh và phụ huynh học sinh có thể truy cập vào các trang điện tử của nhà trường để lấy thông tin học tập và chia sẻ thông tin quảng bá về nhà trường. Các nhà trường đã thực hiện việc chia sẻ thông tin của nhà trường tới học sinh, phụ huynh học sinh, và các đối tượng liên quan ở mức độ khá thường xuyên (Điểm trung bình từ 2.90 đến 3.15). Cả 06 hoạt động chia sẻ thông tin đều được thực hiện ở mức độ thường xuyên tới rất thường xuyên. Hơn 40% học sinh đánh giá học sinh và phụ huynh có thể truy cập vào các trang điện tử của nhà trường để lấy thông tin học tập và chia sẻ thông tin quảng bá về nhà trường và cán bộ quản lý chia sẻ các thông tin cần thiết đến các đối tượng liên quan trong hoạt động của nhà trường ở mức độ rất thường xuyên; 36.33% cán bộ quản lý, giáo viên đánh giá cán bộ quản lý chia sẻ các

thông tin cần thiết đến các đối tượng liên quan trong hoạt động của nhà trường ở mức độ rất thường xuyên. Chỉ có 0.96% cán bộ quản lý, giáo viên và 4.00% học sinh đánh giá nhà trường chia sẻ hoạt động giảng dạy, giáo dục lên các phương tiện thông tin, công giao tiếp điện tử, website của trường ở mức độ không thường xuyên.

Phương pháp truyền thông tại các nhà trường được đánh giá theo sáu hình thức bao gồm: Tổ chức tuyên truyền hoạt động giáo dục học sinh; tuyên truyền qua các hình thức pano, áp phích, khẩu hiệu; tuyên truyền qua giáo viên chủ nhiệm lớp và các giáo viên bộ môn; tuyên truyền qua các cuộc thi, các hoạt động văn hóa; tuyên truyền thông qua các hoạt động ngoại khóa và cổng thông tin điện tử của nhà trường và mạng xã hội. Nhìn chung, các hình thức truyền thông tới học sinh, phụ huynh học sinh, và các đối tượng liên quan được đánh giá ở mức độ khá thường xuyên, với điểm trung bình dao động từ 2.80 - 3.22. Trong đó, đối với cán bộ quản lý và giáo viên, phương pháp tuyên truyền qua các cuộc thi, hoạt động văn hoá văn nghệ, thể dục thể thao được đánh giá có mức độ thực hiện thường xuyên nhất (Điểm trung bình = 3.22); đối với học sinh, phương pháp tổ chức tuyên truyền hoạt động giáo dục học sinh thường xuyên qua buổi chào cờ hàng tuần có mức độ thực hiện thường xuyên nhất (Điểm trung bình = 3.18). Cũng theo học sinh, hai phương pháp tuyên truyền thông qua các hoạt động ngoại khóa, dã ngoại của nhà trường và tuyên truyền qua các hình thức pano, áp phích, khẩu hiệu có mức độ thực hiện không thường xuyên/ít thường xuyên nhất (Điểm trung bình tương ứng là 2.86 và 2.80). Đây cũng chính là hình thức tuyên truyền cần cải thiện khi xây dựng và quản lý sự phát triển văn hóa nhà trường.

Nhiều phụ huynh học sinh được phỏng vấn sâu cho biết đa số nguồn thông tin mà họ tiếp cận để có được thông tin của nhà trường là qua website, facebook của nhà trường, qua Vnedu và nhiều trường hợp thường trao đổi trực tiếp với giáo viên chủ nhiệm: *“Trường HTK hiện nay khá quan tâm tới việc cập nhật thông tin của nhà trường. Tôi thường xem thông tin về nhà trường và học tập của các con trên Website và Facebook của trường. Cách thức này rất hiệu quả đối với tôi”*. Để tăng cường hiệu quả của sự phối hợp giữa gia đình và nhà trường, nhiều phụ huynh học sinh cũng đã đề cập đến việc *“Nhà trường tăng cường tổ chức các hoạt động ngoại khóa, như hiện nay là hơi ít như tổ chức tham quan dã ngoại để phụ huynh có thể tham gia cùng, từ đó tăng sự gắn kết giữa phụ huynh và nhà trường”*.

3. Kết luận

Nghiên cứu đã chỉ ra thực trạng văn hóa nhà trường Trung học phổ thông của tỉnh Nghệ An thông qua biểu

hiện của giá trị vật chất và giá trị tinh thần. Kết quả nghiên cứu cho thấy, bên cạnh những ưu điểm đạt được, văn hóa nhà trường trung học phổ thông vẫn còn một số mặt hạn chế cần được khắc phục. Việc xây dựng và phát triển văn hóa nhà trường trung học phổ thông ở tỉnh Nghệ An cần chú ý: Cải thiện tính dễ hiểu, dễ nhớ của khẩu hiệu, phương châm làm việc của nhà trường và phản ánh được phương châm làm việc của từng trường; Xây dựng kiến trúc của nhà trường đẹp, hấp dẫn và phù hợp hơn; Tập trung vào các khía cạnh như tính hợp lý, thuận tiện và thẩm mỹ của không gian cảnh quan trường lớp; đảm bảo diện tích không gian đúng quy định số lượng học sinh khi cải thiện không gian cảnh quan của nhà trường; Tập trung vào các tiêu chí mặc đẹp, lịch sự thể hiện tính thẩm mỹ, văn hóa cao của giáo viên và chất lượng của đồng phục học sinh khi cải thiện trang phục của nhà trường; Khuyến khích mọi người đóng góp ý kiến trong các hoạt động của nhà trường cũng như xem xét mức độ dân chủ phù hợp tại các nhà trường; Phát huy hơn nữa tính tích cực trong thực hiện các nhiệm vụ của nhà trường; Tăng cường hơn nữa mức độ chuyên

nghiệp trong thực thi công việc; Cải thiện vấn đề thủ tục hành chính và quy trình giải quyết các vấn đề của nhà trường; Tăng cường tổ chức các hoạt động ngoại khóa để phụ huynh học sinh có thể tham gia cùng, từ đó tăng tăng cường hiệu quả phối hợp giữa gia đình và nhà trường.

Bối cảnh phát triển nhanh chóng của kinh tế - xã hội và hội nhập giáo dục quốc tế đòi hỏi lãnh đạo ngành giáo dục nói chung, lãnh đạo các nhà trường trung học phổ thông tỉnh nghệ an nói riêng cần phải có những giải pháp kịp thời để phát triển bền vững văn hóa nhà trường, góp phần nâng cao chất lượng giáo dục trung học phổ thông của tỉnh.

Hạn chế của nghiên cứu là chỉ dừng lại ở việc tìm hiểu thực trạng văn hóa nhà trường trung học phổ thông của tỉnh Nghệ An qua biểu hiện của giá trị vật chất và giá trị tinh thần. Các nghiên cứu tiếp theo nên mở rộng phạm vi sang các cấp bậc học khác hoặc đi sâu vào từng khía cạnh biểu hiện của văn hóa nhà trường để thấy được bức tranh bao quát nhất về vấn đề này.

Tài liệu tham khảo

- [1] Peterson, K.D, (2002), *Positive or negative*, Journal of Staff Development.
- [2] Snowden, P.E., Gorton, R.A, (1998), *School leadership and administration: Important concepts, case studies, and simulation (5th ed.)*, New York: McGraw-Hill.
- [3] Hampden-Turner, C, (1990), *Creating Corporate Culture: From Discord to Harmony*, Massachusetts-USA, Addison-Wesley Publishing Company.
- [4] Phạm Minh Hạc, (2009), *Giáo dục giá trị xây dựng văn hoá học đường*, Kỉ yếu hội thảo Văn hoá học đường - Lí luận và thực tiễn, Hội khoa học Tâm lí - Giáo dục Việt Nam, Hà Nội, tr.7-16.
- [5] Phạm Thị Minh Hạnh, (2009), *Văn hoá học đường: quan niệm, vai trò, bản chất và một số yếu tố cơ bản*, Kỉ yếu hội thảo “Văn hoá học đường - Lí luận và thực tiễn”, Hội Khoa học Tâm lí - Giáo dục Việt Nam.
- [6] Thái Duy Tuyên, (2009), *Tìm hiểu tư tưởng văn hoá học đường của Chủ tịch Hồ Chí Minh*, Kỉ yếu hội thảo Văn hoá học đường - Lí luận và thực tiễn, Hội Khoa học Tâm lí - Giáo dục Việt Nam, Hà Nội, tr.17 - 32.
- [7] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (25/01/2017), *Công văn số 282/BGDĐT-CTHSSV về việc Đẩy mạnh xây dựng môi trường văn hoá học đường*.
- [8] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (31/5/2019), *Quyết định số 1506/QĐ-BGDĐT về việc ban hành Kế hoạch thực hiện Đề án “Xây dựng văn hoá ứng xử trong trường học giai đoạn 2018 - 2025”*.

THE CURRENT SCHOOL CULTURE IN HIGH SCHOOLS IN THE CONTEXT OF EDUCATION RENEWAL: A CASE STUDY OF NGHE AN PROVINCE

Phan Trong Dong¹, Vuong Hong Hanh*²

¹ Email: dongpt@nghean.edu.vn
Dien Chau 3 High School
Dien Chau commune, Dien Chau disttric,
Nghê An province, Nghê An

* Corresponding author

² Email: hanhvh@vnies.edu.vn
The Vietnam National Institute of Educational Sciences
101 Tran Hung Dao, Hoan Kiem, Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: School culture plays an important role in the sustainable development of schools, especially in the context of international integration and education renewal. In high schools, the development of school culture is one of the important tasks in order to improve the quality of education. The study analyzed the current school culture in high schools in Nghê An province. Both qualitative and quantitative research were used in this study. Data was collected by questionnaires and in-depth interviews with 2.085 administrators, teachers, students, and parents. The findings showed that, despite the positive aspects, there were still some limitations.

KEYWORDS: School culture, cultural values, high school, education renewal.